



Naturgrustäcker

Hur gör jag?

- Om slänter börjat växa igen bör de skrapas med grävskopa för att frilägga sand. Prioritera syd- och västvända slänter då många arter av pollinatörer gynnas av värme.
- Passa på att gräva gropar eller fördjupningar i ytorna, gärna lodväggar med överhäng av rötter och växter, så kallade hak, då detta ökar variationen av bomiljöer.
- Om det går så bör du skapa en lodrät vägg av sand där bland annat backsvalor kan bygga bo.
- Massorna du får vid skrapningen kan sedan läggas i högar eller vallar på täktbotten eller i söderslänter. Därefter lägger du ett lager sand ovanpå massorna. På så vis skapar du ännu fler varma sandiga miljöer.
- Ta bort träd som skuggar eller i framtiden kan komma att skugga sanden. Träden kan du sedan lägga i högar på täktbotten eller som hinder vid in- och utfart till täkten för att motverka körning med terrängfordon eller dumpning.
- Undvik att ta bort säl- och videbuskar då dessa arter är viktiga pollenresurser på våren.
- Spara nektar- och pollenväxter, till exempel tjärblomster, käringtand, vädcklint, liten blåklocka, prästkraige, blåeld, getväppling, fibblor och tistlar.
- Bekämpa invasiva arter som blomsterlupin och kanadensiskt gullris genom att ta bort dem innan de sätter frön genom att klippa eller gräva upp dem. Ta alltid bort växtmaterialet direkt och släng i brännbart.
- Nektar- och pollenväxter kan också sås in på olika platser i täkten. Men oftast behövs inte det.
- Slitage i området är bra för att markerna inte ska växa igen. Uppmuntra därför cykling, vandring och ridning i området. Alternativt kan naturvårdsavtal tecknas med markägare som sköter marken så att värdena behålls.

Vilka arter hittar jag här?

Gamla naturgrustäcker eller öppna sandmiljöer är en bristvara i dagens landskap och är enormt värdefulla för biologisk mångfald. Dessa miljöer har ofta god potential att bli bra livsmiljö för både ängsväxter och sandlevande pollinatörer. Med rätt och regelbunden skötsel kan gamla naturgrustäcker bli mycket artrika.

Trots att grustäcker utgör ett grovt ingrepp i den naturliga miljön är den nyskapade miljön mycket värdefull för sandlevande djur och växter. Sandiga och grusiga miljöer i kombination med nektar- och pollenrika växter minskar i Sverige. Därför är restaurerade naturgrustäcker en av få miljöer där blottad sand förekommer i större omfattning. Den exponerade skärningen som ofta är vanlig i grustäcker gör också att sanden snabbt blir varm om riktningen är mot syd eller väst. Värme är en förutsättning för att många arters larver ska kunna utvecklas till vuxna individer. Att grustäckerna ofta är stora med en plan botten utökar också möjligheten för att skapa en mosaik av miljöer, med små kullar eller vallar i olika väderstreck, blomsterängar, fauna-depåer i form av död ved och kanske en damm som gynnar både insekter, groddjur och fåglar.

Tänk dock på att naturgrustäcker ofta ligger i sandåsar som också fungerar som vattentäkt. Rådgör därför alltid med Länsstyrelsen innan grävning ned till grundvattennivå.



Skrapa bort vegetationen och humusskiktet för att få fram den bara sanden. Prioritera syd- och västvända slänter som gillas av många olika pollinatörer.



Om rötter får hänga ut över tätkanten ökar variationen av boplatser i området.



Backsvalor behöver branta väggar av fast sand och grus för att häcka. Här gräver de ut hål där de lägger och ruvar sina ägg.

Länsstyrelsen Västmanland, november 2021 Foto: Ulrika Mogren och Magnus Stenmark